

**Ali lahko
mirno spite,
gospod župan?
str.2**

**Od fašanka
do vüzma
str.3**

Porabje

ČASOPIS ZVEZE SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 28. februarja 1991 · Leto I, št. 2 · Cena 10 forintov

ZAČELI SO, IN TO JE VELIKA STVAR

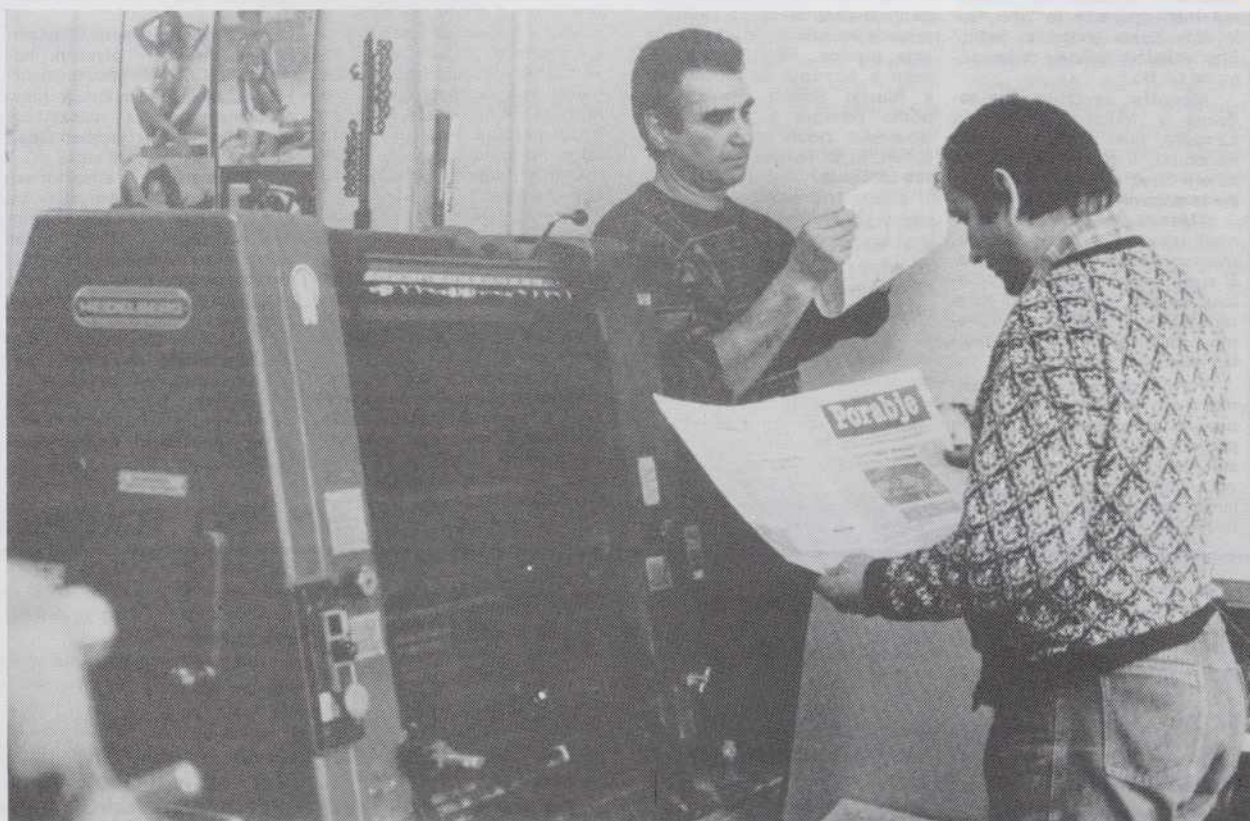
"Časopis, vsaj njegova prva številka, ni razkošen. Prej bi lahko rekli, da je skromen, na šestih straneh, in kot je za prve številke v navadi, vzorčen — nakazuje o čem in kako bodo pisali, ko bodo začeli zares. Ampak začeli so, in to je velika stvar," je sklenil daljše poročilo ob izidu prve številke Porabja novinar Radia Slovenija.

**O prvi števil-
ki PORABJA
so poročali**

Kratka novica o(b) izidu Porabja je izšla tudi v zagrebškem Večernem listu, časniku z zelo visoko naklado. Bralci so iz novice izvedeli, da je 6 tisoč Slovencev, ki živijo na Madžarskem, prvič dobilo svoj časopis, in sicer s pomočjo matične Slovenije. Novinar mariborskega Večera pa je podčrtal: "Izid bodočega štirinajstdnevnikarja z naslovom Porabje (na šestih časopisnih straneh) je bil tako resnično zgodovinski dogodek in hkrati očitna prelomnica v obveščanju o življenju in delu naše narodne manjšine na Madžarskem."

O izidu Porabja je (za zdaj) na kratko poročalo tudi ljubljansko Delo. Dopolnilnik TV Slovenije pa je v ljubljanskem Neodvisnem Dnevniku zapisal, da je "Zveza Slovencev na Madžarskem uresničila eno svojih najpomembnejših obljub, danih na lanskem ustanovnem kongresu na Gornjem Seniku — izdala je časopis Porabje". Časnik je povzel tudi nekaj poudarkov iz uvodnika in opozoril na pogovor z ministrom za Slovence po svetu dr. Janezom Dularjem in na prispevek Slovenci smo — ne Vendi.

TV Slovenija je objavila prispevek o Porabju v najbolj gledanem drugem TV dnevniku in v narodnostni oddaji Mostovi — Hidak. O časniku je poročal Radio Maribor, urednica Porabja pa je odgovarjala za oddajo združenih slovenskih radijskih postaj Sotočje. Veliko pozornost so Porabju namenili lokalni mediji, pogovor z urednico pa je objavil tudi železnožupanijski dnevnik Vas Népe.

Tako je iz tiskarskega stroja prihajala prva številka Porabja. Veseli smo, če ste jo prelistali in vam ugaja. Če pa mislite, da bi morali pisati tudi o čem drugem, če želite sami pisati, kaj sporočiti ali povedati, kar dajte! Veseli bomo vsakega pisma.

Foto: Nataša JUHNOV

**NOVINE PORABJE LEKO DOBITE NA
VSAKŠOJ ŠAULI, FSAKŠOJ BAUTI V VARAŠI
PA V KULTURNON DAUMI.**

Ali lahko mirno spite, gospod župan?

Gospoda Bauerja v Monoštru in okolici pozna skoraj vsakdo, kajti dolga leta je bil predsednik mesta. Na lokalnih volitvah je prepričljivo zmagal in postal župan Monoštra.

Nyugodt az álma, Polgármester Úr?

Bauer Károlyt Szentgotthárdon és környékén nagyon sok ember ismeri, hiszen több évig volt a város tanácsának elnöke. A helyhatósági választásokon aratott győzelmével biztosította helyét a polgármesteri székben.

Verjetno je tudi v Monoštru veliko takih stvari, ki županu ne pustijo mirno spati. "Res imamo veliko takih problemov, zaradi katerih se človek ponoči zbudi. Ne more spati, saj so vprašanja v zvezi z nalogami in pristojnostjo samoupravnega organa nerazčističena. To velja tudi za gospodarjenje tega telesa. Ljudje pa pričakujejo konkretna dejanja in rezultate. Tudi takrat ne morem spati, če pomislim na to, da nam grozi nezaposlenost, kajti nekatera podjetja že zdaj ne morejo zagotoviti dela vsem zaposlenim."

Katera so najvažnejše naloge samoupravnega organa?

"Le ta mora opravljati zelo pomembne naloge brez zagotovljenih državnih sredstev. Tako bo treba npr. tudi v prihodnje zagotoviti sredstva za delovanje institucij, kot so vrtci, šole itd. Kako bomo to rešili? Brez lokalnih dajatev dolgoročno ne bo šlo."

Monošter že dolga leta sodeluje z Mursko Soboto in Lendavo. Pred kratkim ste bili na obisku v Murski Soboti. Za katere nove oblike sodelovanja ste se dogovorili?

"Menim, da moramo izmenjati izkušnje o gospodarjenju. Dogovorili smo se, da bodo naši strokovnjaki v Sloveniji obiskali kmetije, mlekarne in obrate mesnih izdelkov, saj moramo tudi mi v Monoštru in okolici razviti te dejavnosti."

Pomurska gospodarska zbornica nam je posredovala nekaj ponudb za ustanovitev mešanich podjetij. Če jih bomo iskristili, lahko pride do ustanovitve mešanega podjetja z italijanskimi ali drugim tujim kapitalom."

Ali bi nam povedali za kakšno konkretno ponudbo? Name ravate zgraditi v slovenskem Porabju kakšen manjši obrat?

"Tačas se ukvarjamo s ponudbo za predelavo plastičnih mas. To podjetje potrebuje velike površine. Ravno zaradi tega iščemo za partnerja kakšno večje podjetje npr. državno posestvo Bábolna. Tako Porabje v tem primeru ne pride v poštev."

V Uradnih izjavah monoštrskega samoupravnega organa smo prebrali, da je ustanovil komisije, med drugim tudi komisijo za narodnosti in mednarodne stike. Presenetilo nas je, da ni v komisiji, razen Vas, novenega pripadnika narodnosti.

"Žalostno sem ugotovil, da na lokalnih volitvah v Monoštru ni kandidiral noben Slovenec. Saj če bi, potem bi bil seveda član te komisije. Tako pa nameravamo vanjo vključiti pripadnike narodnosti do konca tega meseca. Radi bi navezali stike s komisijo za narodnosti v Murski Soboti. Poleg tega bomo povabili k sodelovanju slovensko zvezo pri vseh vprašanjih, ki se nanašajo na porabske Slovence."

Marijana Sukič

Vannak-e a városnak olyan gondjai, amelyek miatt esetleg nem tud aludni éjszaka?

"Valóban van egy sor olyan gondja a városnak, amelyek miatt az ember felriad éjszaka. Nem tud aludni, mert az önkormányzatok feladat-és hatáskörével kapcsolatos kérdések rendezetlenek. Ugyanez elmondható az önkormányzati vagyon és gazdálkodás kérdéseiről. Ugyanakkor az emberek azt várják, hogy kézzelfogható eredmények mutassunk fel. Akkor sem tudok aludni, ha arra gondolok, hogy esetleg nagyarányú munkanélküliség fenyegeti területünket, hiszen az üzemek egy része nem tudja biztosítani a folyamatos foglalkoztatást."

Melyek az önkormányzat leggyorsabb feladatai?

"Az önkormányzatnak rendkívül jelentős feladatokat kell felvállalnia, ehhez azonban az ország vezetése az eszközrendszert nem tudja biztosítani. Így például az alapvető intézmények (óvoda, iskola, egészségügy) fenntartásának fedezetét. Hogy ezt hogyan oldjuk meg? Ugy látom, hogy hosszabb távon e feladatok megoldása helyi adók nélkül lehetetlen."

Szentgotthárdnak hosszú ideje jó kapcsolatai vannak Murszobattal és Lendvával. A képviselő testület a közelmúltban látogatást tett Murszobattban. A megbeszélések alapján lesznek-e az együttműködésnek új formái?

"Véleményem szerint most azokon a területeken kell átvennünk a kedvező tapasztalatokat, amelyek a gazdaság fejlődésével függnek össze. A tárgyalásokon felmerült az a gondolat, hogy Szentgotthárd térségéből

néhány csoport szlovéniai farmgazdaságokat, tejfeldolgozókat, tejfeldolgozókat, húsfeldolgozókat látogatna meg, hiszen e tevékenységet vissza kell hozni a város környékére."

A muraszombati Gazdasági Kamarától több ajánlatot is kaptunk üzemek létrehozására. Ha tudunk élni a lehetőséggel, akkor valószínű, hogy olasz vagy más tőke bevonásával vegyesvállalatok jöhetnek létre."

Hallhatnánk egy konkrét ajánlatról is? Várható-e, hogy valamelyik szlovén településre kerül ez az üzem?

"Pillanatnyilag egy műanyag granulátumgyártó üzem gondolatával foglalkozunk. Mivel ez az üzem viszonylag nagy alapterületet igényel, nem tudjuk telepíteni a Szlovén vidéken, hiszen partnerként egy Bábolna nagyságú cég jöhetne számításba."

A "Szentgotthárdi Önkormányzati Hírekben" olvastuk, hogy a testület létrehozta bizottságait. Meglepőde láttuk, hogy a nemzetiségi és nemzetközi kapcsolatok bizottságában Önön kívül nincsen nemzetiségi."

"Szomorúan állapítottam meg, hogy az önkormányzati választásokon nem indult szlovén nemzetiségű jelölt, hiszen akkor ő természetesen, a bizottság tagja lett volna. Így a bizottságba "külső" emberek bevonását tervezzük. Szeretnénk felvenni a kapcsolatot a muravidéki nemzetiségi bizottsággal is. Ez túlmenően szeretnénk a szövetséget bevonni minden olyan kérdés megtárgyalásába, amely a szlovén nemzetiséget érinti."

OD SLOVENIJE...

KAJ PRAVI EVROPA?

Slovenska vladna delegacija, ki jo je vodil predsednik Lojze Peterle, je bila na šestdnevem potovanju po Nizozemski, Belgiji in Luksemburgu. Gostitelje v vseh treh državah so seznanili z namerami Slovenije in razmerami v Jugoslaviji. Največ razumevanja za slovenska stališča je bilo, ko so se pogovarjali s predstavniki strank, več zadržanosti je bilo na vladni ravni, najbolj konzervativna pa so bila stališča predstavnikov Evropske skupnosti, ki so poudarjali, da pač morajo sodelovati z Jugoslavijo.

V Sloveniji pa ni odmeval le obisk, ampak tudi vrnitev slovenske delegacije na brniško letališče, saj varnostniki fotoreporterjem niso dovolili vstopa na pristajalno stezo. Pa tudi v drugih primerih novinarji velikokrat ostajajo pred zaprtimi vrati. Novi časi in nove oziroma stare metode dela!

POLITIČNI BAROMETER

Agencija Delo STIK že nekaj časa opravlja med Slovinci mesečno anketo, s katero ugotavljajo priljubljenost posameznih politikov. Januarsko mnenje anketiranih je nekoliko bolj kritično kot tisto izpred meseca dni. Na vrhu priljubljenosti pa še vedno ostaja član predsedstva Jugoslavije iz Slovenije dr. Janez Drnovšek in predsednik predsedstva Slovenije Milan Kučan.

V POMURJU POSODOBLJENA TELEFONIJA

Soboško poštno podjetje je dobilo novo glavno avtomatsko telefonsko centralo, ki ima prek 2000 lokalnih in 1050 madkrajevnih digitalnih priključkov. Na ta način se je zmogljivost priključkov v vseh centralah v Pomurju povečala na skoraj 23 tisoč. Kljub vsem tem podatkom pa Pomurje še vedno zaostaja za slovenskim povprečjem (da Evrope seveda ne omenjamo).

PROTIOROŽJE

Orožje (fegyver), ki ga je Madžarska naskrivaj in ne po čisto zakoniti poti prodala Hrvaški, je protiorožje. Madžarski je s tem uspelo, da se je skregla še z zadnjo sosedo. Kot ponavadi bo učinek bumeranski in ga bo čutila tudi madžarska narodnost v Vojvodini. Za domače manjšine pa ji itak ni preveč mar.

Tu zdaj pustimo vendar, da je pri tej stvari nekje v ozadju tudi težnja (törek-

vés), češ da naj bi bili s Hrvaško in Slovenijo prijatelji, s Srbijo pa naj bi imeli poštene odnose. Že prav, ampak ta nasrečni slon v trgovini s porcelanom!

Drugi vidik je gospodarski. Toda prosim lepo, ali je to res pametno za ta poldrugi milijon ameriških dolarjev, kolikor naj bi Ogrska dobila za teh 10 tisoč avtomatskih pušk ter milijon in 800 tisoč nabojev, če upoštevamo vidne in

nevidne politične posledice (következmények)?

Ko sva se zadnjič z nekim porabskim Slovincem pogovarjala o tej aferi, ki je bila ves teden v središču pozornosti po vsej Madžarski, celo pred zalivskimi dogodki, me je hudomušno vprašal, ali že vem, zakaj se je ob zadnjem popisu prebivalstva (népszámlálás) v Slovenski vesi izreklo za Slovence tako malo ljudi?

Mislim, da je tako vpra-

šanje — leglo (melegágya) katerega je tudi tovrstna politična kratkovidnost — še bolj nevarno kot tisto z dolgo cevjo, ki so ga štirje tovarnjaki, polni graničarjev, vlekli za seboj neko noč prek Gornjega Senika — proti zamujajočemu mejnemu prehodu G. Senik-Martinje. Pa ja ne proti odprtju mejnega prehoda?!

Francek Mukič

Dola ga starlimo, ka tak na vej gučati

SLOVENSKI KOLEDAR 1991

BRANJE ZA ZIMSKE DNI

Geste en takši guč, šteroga porabski Slovenci te šagau mamu praviti, če nas kakši Vogrin calau zbantuje zavolo naše slovenske rejči in sa z nas norca dela. Zbantuvani Sloven sa te etak čamari: Če ge pozabim vogrski, te mo eške itak znau gučati slovenski, če pa Vogrin pozabi vogrski, te de leko samo lajo . . .

Ka pa te, če porabski Slovenec pozabi tak vogrski, kak slovenski? Kak Šandor Mešič iz Otkauvec, da so bili v drugoj bojni na rusoškon fronti . . .

— Čujte, nakak je meni tak pravo, ka ste vi med bojno nej znali gučati, pa te sa van zdaj gezik tak obrača, kak če bi ga z olinon namazali.

— A, itak šče lagvo gučin . . .

— Gé sa je te tisto zgodilo? Par Doni na Rusoškon?

— Ja. Dja sa nuta v lasej bi-jo pa sa čuj prišo enan Rusan, tak eden mejtar. Pa so uni namé strejlili. Pa te sa dja zdaj spadno. Da sa dja strejldjani bijo, sa tak čūto, da bi ma z bičon vdarili. Depa dja sa tau nej vedo, če sa dja strejldjani bijo. Samo ka je mena lagvo gratalo, pa sa táspadno pa sa dja tan zaspo. Leko kaso Rusi namé iskali pa najšli, depa gvūš-no so mislili, ka sa dja mrau. Depa vnoči sa te dja nazaj k seba prišo pa nuta v en potok ūšo pa v en lejs pa sa sa dja f tistoga brejg nuta potegno. Da je zranka bilau, te sa dja zdaj poslušō, dé de vogrska mašin-ska pukša djala. No pa te so šopronski sodactje namé najšli, depa te sa dja več nej vedo gučati.

— Te van je glas tá odišo?

— Ja. Pa te so ma ta vōpe-lali k enoma rama, ranč so ma nej nuta zvezali, pa nikanej. So

mislili, ka sa dja ruski parti-zan bijo, de sa pa dja nej parti-zan bijo. Zato, ka je mena cej-dula, štero sa na šinjeki emo, dola zlatela, vejš, ka sa dosta odo po lasej in gaušči. Te da so ma k barbejra odpelali, je tis-ti tak pravo, ka vej če več ne-de güčo, te ga dola starlimo. Dja sa tau san čujo.

— Te ste vi zato fse čūli in razmeli, samo ste gučati nej znali?

— Nej, nikanej.

— Ste nej mogli pokazati aj kaj?

— Vejš, dja sa strejldjani bijo v rokau pa v glavau, pa se pi-sati tū nej mogo. Pa če človek na vej pisati, te gučati tū na mo-re.

— Pa so van te prej nikšo tablo kauli šinjeka zvezali, ka na vejte gučati?

— Ja, vogrski pa nenški je gora bilau spisano. Vej pa dja sa si san tū gledō tisto tablo. No pa te je tisti vogrski sodački barbejr pravo, dja sa san čūjo, ka je pravo, ka ma vačer dola starlijo, ka tak na vejn gučati . .

— Te van je vendrak stejska ojdla?

— Dje, buma, samo je tau sreča bila, ka sta od nīkec priš-la Klejtin Djauži z Gorenjoga Sinika pa z Varaša Merkli, pa sta ma spoznala. Tak so ma te gora na ene kaula djali pa so ma te od tistec pelali v en velki varaš, ge so špitale bili pa so mi tan golaubiše vō z glave zeli . . .

Francek Mukič

Če je sombotelska tiskarna zavlekla natis Slovenskega koledarja za leto 1991 do konca januarja, tedaj si smemo privoščiti in o publikaciji zapisati nekaj stavkov šele konec februarja.

Slovenski koledar je izšel samostojno šestič zapored, prej pa so imeli Slovenci nekaj strani v skupnem koledarju za hrvaško in srbsko manjšino. Koledar je še zadnjič "podpisala" Demokratična zveza južnih Slovanov, ki je ni več, na voljo pa je (bilo) 1000 izvodov po sprejemljivo nizki ceni 20 forintov.

Uredništvo v kratkem uvodniku poudarja, da je bilo v preteklih štiridesetih letih slišati o narodnostnih pravicah veliko lepega, "veliko praznih besed. Vsi, ki smo preživeli to do-bo, vemo, da je naši narodnosti prizadejala veliko škode," so zapisali.

Sicer pa je uvodni del koledarja v znamenju porabskih dni v Cankarjevem domu v Ljubljani. Štirje avtorji, štirje pogledi na prireditve, ob kateri so se že tedaj mnogi spraševali enako, kot je zapisano v koledarju: "Nikar ne sprašuj, komu zvoni. Zvoni tebi!"

In nekateri drugi prispevki oziroma naslovi: Na Seniku pri Mlinarskih, Prva pot vodila na Madžarsko (o obisku predsednika predsedstva Slovenije Milana Kučana), 50 let petja na Gornjem Seniku, Daleč od oči, daleč od srca, Izkušnje o slovenskem šolstvu v Porabju, Ustanovitev Zveze Slovencev, Mejna črta iz rož, solze in poljubi (o/b/ prvem povojnem

dnevu odprte meje med Gornjim Senikom in Martinjem), 10 let izobraževanja narodnostnih učiteljev na Visoki učiteljski šoli v Sombotelu, V Monoštru smo tudi Slovenci in na koncu nekaj strani, namenjenih mladim.

Lahko bi zapisali, da je tudi letošnji Slovenski koledar v teh zimskih dneh zanimivo branje; je letopis, v katerem se prepletajo narodnostna politika, vsakdanje življenje in literatura, ilustrirano z obilico fotografij.

Ne preveč kritičen ocenjevalec bi lahko še zapisal, da se bo moral čas med oddanim rokopisom in izidom krepko skrajšati, sedanje ali novo uredništvo pa bo moralo poiskati več sodelavcev zlasti iz vrst domačih izobražencev. Prav in dobro je, da v koledarju sodelujejo tudi avtorji iz matične države, vendar teh piscev ne bi smelo biti preveč, kar je opaziti v letošnjem koledarju. In še misel, ki sega nekoliko "višje": lepo bi bilo, če bi porabski Slovenci (podobno kot na avstrijskem Koroškem) dobili za novo leto knjižni dar: koledar in še vsaj dve knjigi. Po naključju so letos hkrati s Slovenskim koledarjem izšle dvojezične Slovenske pravljice iz Porabja, ki jih je zbral Karel Krajcar.

eR

Od fašanka do vūzma

Od pepelnice srede do velike noči je bil čas strogega (danes že milejšega) posta, ki je trajal 40 dni. Mladi ljudje strogega posta skoraj ne poznajo več.

Zanimalo me je, kako so doživljali naši starši in stari starši v Sakalovcih čas od pusta do velike noči.

O tem sem spraševala dve sovaščanki, Marijo Časar (po domače Zafcovi Mariš) in Rozalijo Sukič (Pisajcina Rozinka).

"Fašane smo inda svejta tri dni držali. Na fašanstji pondejlak smo Varaš šli, skurok cejla ves. Tan smo se veselili. Na fašanstji tuorak je sikši išo f krčmau s svojim paron. Tan so plesali: za kusto repo, za veltji len, fašane je cejli den."

Na té den so ojdli od iže do iže fašenki (miklauštja) pa lentje s fudašon. Par sakšoj iži so njin dali palinko pa fantja".

Pustnemu veselju je sledil strogi post.

"Na papanico se začne post pa drži do vōltje sobote. Post smo s tejn začnili, ka smo prvi den pred poston mogli cejlo masno pusaudo zaprati.

Na prvi den posta smo začnili tjūjati z mlejtja, z vrnjo mlejtja pa z guščicovin olinon. Masau smo cejli tjieden nej smieli djesti, samo malo po nadelaj. Zatau je tie na vūzen šonka tak dobra bila. Na vōltje postne dneve smo do pudneva nika nej djeli. Pudne smo dobili mlejčan kafej pa kaup (kukarčni ali dinstji) ali pa pšanično rajo tastau pa kloca. Sikši vačier smo mogli raužan vejnac moliti. Najvekši post je pa tau bijo, ka se je na fašanstji tuorak veselija dojšlo pa smo tie nej smieli plesati dō vuzma."

Kako pa so kaznovali mlade, ki so kršili nezapisana pravila?

"Da se štja dejkla bila se na postno nadielo plesala. Tie se mogla k spauvada titi. Za pukauro se dobila, ka se mogla petkrat kaulak rama titi pa očenas moliti."

Koliko očenašev pa bi morala zmoliti današnja mladina, ki pleše, če je potrebno ali ne? Pa niti ne "za kusto repo pa vōltji len".

K. H.

Ka ste vi čakali od nauvoga leta?

Če tihinec pride v naše slovenske vasice, etak pravi: Takši mir, takšo pokrajino se ešče nej vido. Istina je, prinas je pokrajina strašno lejpa, posebno pa te, da snej spadna in je fse lejpo bejlo. Tihinec zatok samo tau lepoto vidi in ne zna, da mi, šteri tū živemo, tū mamo strašno dosta težave. Če ideš v bauto, če čakaš autobus, če ideš na pošto, fseposedi se lidjé taužijo. Fsak den zadobijo nika nauvoga, fsak den se lagovejšé čuje tan in tū.

Gabor Lazar in njegova držina na Dolenjon Siniki živéjo. Njega pitan, ka je čako od nauvoga leta in kelko je tisto, ka se je posrečilo iz toga.

Gabor, ki je autobusni šofer, si glavo škraba in si zdihava prvič, kak bi mi kaj pravo. Pomalek začne parpovejdati. Nazauči je njegova žena Eta in čerka Ildiko tū. Pravi, da

je on lani tak mislo, da se letoš rosaga prblome bole rejšijo in mo bole leko gvūšni. Nej je tak. Zdaj je ešče bojna tū vōvdarila, in če je rejsan nej tū prinas ta bojna, nam tū kvar dela. Njegova držina je, Baugivala, do tegamau dobro živejla. Zdaj je najvejša problema dragoča pa mali služji. Tū f Porabji ljudjé že dugo lejt delat odijo v Monošter. Gazdije so tanjali. Malo je tisti, šteri iz gazdije živéjo. F fabrikaj je pa tak, da ništje ne vej, šteri den ma povejo, ka več nejmaš dela. Zidana in kosina fabrika slabo stoji, delavci nejmajo vūpanje in služji so tū slabi.

Držine so si zozidale lejpe nauve iže, pejnaze so na pause-do vzele od OTP-na. Bank pa na žalost obečanje ne drži, zdaj da moreš nazaj plačūvati, moreš višiši žau dati, kak si se ednauk pogauda z njimi.

Dosta fabrikanti si tak premišlavajo, da njajo fabriko ali če je vōdejejo, te do dala gazdijo pelali. Dapa tū je tū nej fse čisto. Pavri se strašno taužijo. Mlejkjo njim za dva mejseca plačajo, če odaš kakšno maro, tisto najmenje dva mejseca čakaš, da ti plačajo.

No če je tak, kak si gočijva, te tak vōgleda, da je več nej za živeti.

Gabor etak pravi: "Tū na vsej je zatok nej takšna velka navola. Tau zimo smo masarili 5 svinj. Našoj držini je tau zadosta. Istina, ka mi zato več delamo kak varašanci. Potontoga mo ešče več mogli delati pa strašno šparati. Problema je tau, da gestejo takšne držine, štere do, kak koli šparajo, za volo mali služof in velkoga duga strašno žmetno živele. Mladina pa spoj, šteri majo male mlajše. Nisternin pomagajo starištje, nisterni so pa samo f svoji navoli.

Vūpanje pa moremo meti. Mi smo slovenski ljudjé. Od nas v Monoštri fabrički voditelj tak pravijo, da je slovenski človek flajsen in poštani. Zvūn toga moremo fsi biti malo eštje bole optimistični. Istina, ka je té guč, šteri etak pravi: samo naj lagovejšé nede, skurok več nej aktualen. Pa don mislin, da našo lūstvo eštje ma mauč znauva in znauva začniti."

Leko, ka de nan ranč tau pomagalo, ka mo drūgon nauvon leti leži pa lepše živeli?

Irena Barber

Minister Dular v Monoštru

V ponedeljek je minister dr. Janez Dular v novih prostorih Zveze Slovencev izročil predsedniku Jožetu Hrnoku in urednici Marijani Sukič nekaj tehničnih pripomočkov in knjig. Ob tej priložnosti so ministra seznanili z nadvse ugodnim odzivom na prvo številko Porabje.

eR

Gostüvanje f Taranyi

Strina Mariška so mi parpovejdali, kak so pri njen gostüvanje služili, da so uni dekla bili.

— Na gostüvanje je zvau pozovič. Ušo od iže do iže, pa je pauzvo: "Naša mlada vas je pozvala na edno malo goščenjé. Mali i velki se fsi tadržte."

Kak je būu pozovič gornaravnani?

— Zastavo je neso pa je turbo na plečaj emo pa čutoro je emo, drveno, pa kašo notri. Pa je jako ponūjo: Ná, pij! Pa kak so pili, je kaša bejžala notri v gut. Tak so noreli.

Domanji so tō za norca mali pozoviča?

— Ja. Tan smo noreli s pozovičon. Malo vode smo

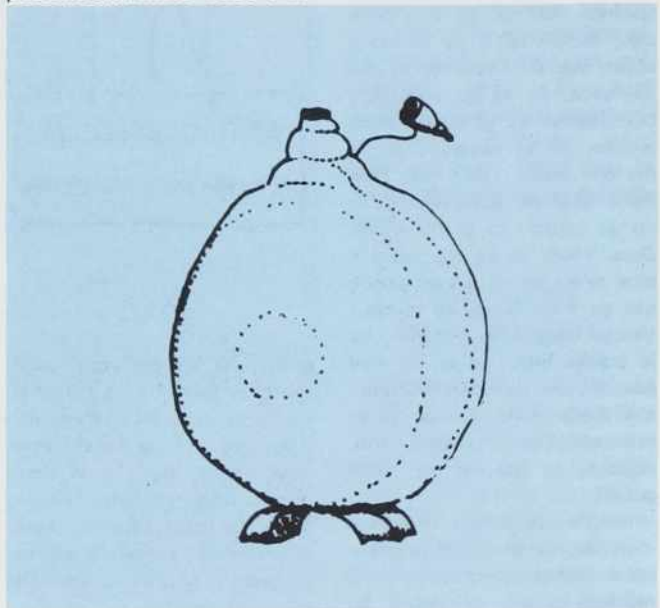
vrag! Ka je platno bilau nej fanki.

Ka ste pa geli na gostüvanji?

— Podnek je bilau eli zeldje, eli župa pa pōrkot. Večerdja pa kokošinjek z martašon pa reteš. Obed je būu par mladaj. Po obedi so prišli po šifoner, ka so pelali na kaulaj. Da smo šli k zdavanji, te je mladaj fsigder na dajce tarbōlo staupiti. Zato je tarbōlo na dajce staupiti, ka te lejko rodi žena.

Kak je bila sneja narnajena?

— Rauza aj pa sivo sūknjo je mejla, bejli rukanc pa bejli fōrtōj, mali venec.

P O S T

Najpomembnejši praznik cerkvenega leta je Jezusovo vstajenje ali velika noč ("vūzem").

Kristjani vsega sveta se pripravljajo na ta praznik v štiridesetdnevem postnem času.

Začetek postnega časa je pepelnica. Na ta dan cerkev pepeli vernike z molitvijo: "Spomni se človek, da si prah, in v prah se povrneš!" To je opomin na končno človekovo življenje: "Naj se kesa svojih grehov, ter se s pobožnim življenjem in dobrimi deli pripravlja na praznovanje.

Katera so posebna sredstva pripravljajna?

Na pepelnico in na veliki petek se verniki postijo.

Pomen posta je — poleg omejevanja pri jedi — da se naučijo obvladovati svoje strasti.

V katoliških cerkvah imajo v tem času tridnevne duhovne vaje. Tujega duhovnika povabijo, da tri dni — navadno

po večerah — s svojo pridigo spodbuja vernike h kesanju zaradi svojih grehov, spovedi ter k poboljšanju.

Ob petkih ali nedeljah popoldne hodijo križev pot v cerkvi ali zunaj nje, kjer se po štirinajstih postajah spominjajo Jezusovega trpljenja in njegove smrti, s katero nas je odrešil greha in večne kazni.

Poleg vseh teh pobožnih duhovnih in telesnih vaj si vsak vernik lahko izbere druge pobožnosti, molitve, spokorna dela in dela usmiljenja, ki mu čimbolj pomagajo k spodobnemu pripravljanju.

Vsak vernik, ki izkoristi ta čas pripravljanja in se očisti grehov, bo lahko na veliko noč z veseljem prepeval:

"Jezus naš je vstal od smrti, razveseli se kristjan! Smrt in pekel je premagal, vstal iz groba tretji dan; dokazal božjo moč je na veliko noč. Aleluja!"

Štefan Tóth

tá pod njaga vlejali. Pa smo te kričali: Jaj, ti si se sé posco! Pa ga je jako sran bilau. Būu je takši, ka je ešče brečo: Ge san nej, ge san nej!

Na gostüvanji je tō norije delo?

— Napravli smo z drvá to-rto. Pozovič je ono neso tá vertinji, ka je tau vaše. Jej, dja pa iden pa zemen eden bard pa sen ščela ono prejk fseči. V lejpon tanjeri je bilau, lapau scifrano. Pa je pozovič ta skočo. Jej, najte, najte vi s ten, ka fse spoterete! Zato, ka je tau z drvá. Pa pá smo narezali s platna etak, liki fanke. Pa smo notri namazali pa smo vōspekli. Pozovič ji je sakačican dau. Sakačice so vgriznile: vej tau nemre vgrizniti, tau je tak žilavo, liki

Z druge vesi so se tō ženili aj samo s svoje vesi?

— Da san ge dekla bila, te je tak bilau, če se je što inan vōoženo aj pa je dekla vōodišla zamoš, te so tak pravli: tá je vōodišla, ka nej je tarbōlo tū nikomi, zato je inan odišla. Inda so prišli dečki z Zdala z Orvačkoga. Da je Drava zmrznila, mlado so prejk po Dravi pelali s sankami. Pa je bilau tak, ka se je led dolpotro, pa se je mlada zatopila. Puno je od tistec sé prišlo za slugo. Pa so se tū zamoš odišli pa so se i oženili pa so tū ostali.

Marija Kozar

Žabja zgodba

(ANICA PERPAR)

Mama žaba pri frizerju dela afro luk frizuro, oče žabec pa z otroki čaka jo debelo uro.

Ko se mama žaba vrne, oče žabec sladko spi. Mama kliče svoje male, paglavcev pa v luži ni.

Oče vžge si televizor, gleda žabji nogomet, a otroci sladki, mili grejo k štokliji na klepet.

Kaj se je potem zgodilo, naša zgodba ne pove, a gotovo mama žaba zdajle puli si lase.

Moja vas

Moja rojstna vas Števanovci je v Porabju, 7 kilometrov od Monoštra. Prebivalci vasi so delavni, veseli in gostoljubni ljudje.

Nekoč so se tukaj živeči ljudje ukvarjali izključno z živinorejo in poljedelstvom, danes pa hodijo delat večinoma v monoštrske tovarne. Pred dvajsetimi leti je imela vasica še več prebivalcev. Ljudje so odhajali iz vasi zaradi službe.

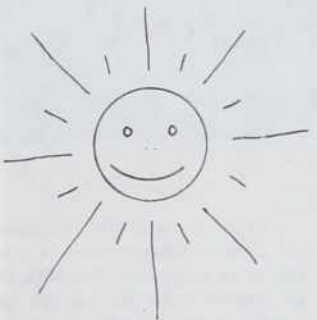
Središče vaškega življenja je nekdanja občina, ki se zdaj imenuje "županov urad". Sredi vasi se ob visoki in mogočni cerkvi stiska šola, kamor se vsak dan vozijo šolarji iz okolice. V bližini sta kulturni dom in pošta pa še – kot v vsaki porabski vasici – trgovina in gostilna.

V prejšnjem pionirskem taboru je šolska jedilnica. Tu kuhajo tudi upokojenecem in skupinam, ki prihajajo poleti taborit k nam.

Najmlajši rod živi svojo brezskrbno življenje v lepi zgradbi vrtca. Tu se živahni cicibani naučijo prvih slovenskih besed.

Nikdar ne bom pozabila prijaznih besed in ljudi, ki so ob meni, če potrebujem pomoč. Neizrekljiva lepota sončnih dolin in šumečih gozdov me bo spremljala vse življenje.

Brigita Šooš, 8. razred, OŠ Števanovci

Zimski čas

Kmetje pozimi popravljajo orodje. V zimskem času je tudi več obiskov. Zelo zanimive so kolone. Takrat delamo krvavice in pečenice. Meso damo v hladilnik ali ga dimimo. V zimskih večerih češemo perje in luščimo bučno seme. Teh opravil je vedno manj.

Živali pozimi težko najdejo hrano. Nekatere zimo prespijo, druge krmijo lovci. V staji jim dajejo seno, na zemljo pa naspiljejo koruzo in drugo zrnje. Tudi živali pozimi zebe. Ptičkom dajemo zrnje v krmilnice. siničkam obešamo na veje lojne pogačice. Jeseni se nekatere ptice odselijo, druge pa ostanejo pri nas. Te si težko najdejo hrano, zato jim pomagamo.

Andreja Nemeth, 5. b., OŠ Monošter

VEŠ - VEM

KAM GRE SONCE OB KONCU DNEVA?

Seveda vsi vemo, da ne gre nikamor. V primerjavi z Zemljo ostaja bolj ali manj na istem mestu. Toda ker se Zemlja vrti okrog svoje osi in je Soncu izpostavljena le ena stran, se nam zdi, da Sonce na vzhodu vzhaja, na zahodu pa zahaja.

Zaradi lažjega računanja pravimo, da je dan dolg 24 ur, vendar pa je natančna povprečna dolžina sončnega dne 23 ur, 56 minut in štiri sekunde, to je čas, ki ga Zemlja porabi, da se zasuka okrog svoje osi. Srednje solarno ali sončno leto pa je čas, ki ga Zemlja porabi za pot okrog Sonca. Traja 365 dni, 5 ur, 48 minut in 46 sekund. Prav to pa je razlog, da je vsako četrto leto prestopno.

„Fašenski bal“ na naši šoli

V Monoštru na 2. osnovni šoli smo imeli 8. februarja pustni karneval. Otroci smo se dolgo pripravljali na ta dan. Pridno smo izdelovali maske, saj smo imeli možnost, da se na ta dan predstavimo v drugačni podobi.

Približno 300 učencev se je preoblekle v maskare. V telovadnici, kjer smo imeli bal, smo se predstavili po razredih. Žirija je ocenjevala. Gledalci, ki so nam navdušeno ploskali, so lahko videli mnogo različnih mask: opico, dimnikarja, hudiča (vraga), kmeta, zdravnika, sladoled, saturnus, staro ženo itd. Vsi so veselo plesali. Meni je bilo najbolj všeč domače "gostüvanje sedmega razreda. Duhovnik je bil njihov učitelj. Tudi drugi učitelji so se našemili.

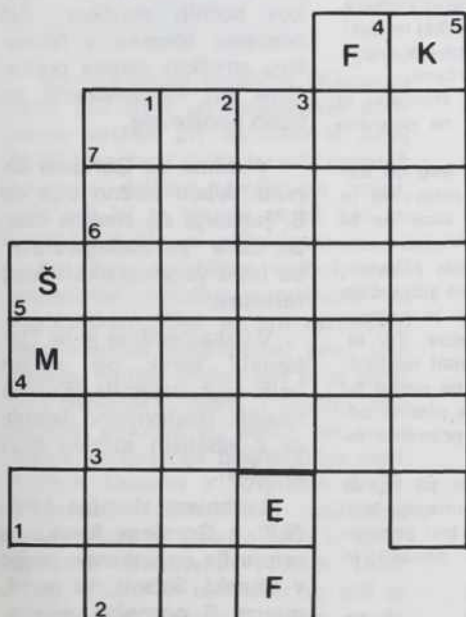
Moj 6. b razred je predstavil odlomek iz filma Klinika. Vsak učenec, ki je sodeloval v maskaradi, je dobil majhno darilo.

Po karnevalu je bila zabava. Skupaj z učitelji smo se veselili in plesali.

Čaba Šerfecz, 6. b, OŠ Monošter

NAGRADNA KRIŽANKA

VODORAVNO:

1. Kravji mladič
2. Na kapi je vedno zgoraj
3. Psica, ki je poletela v vesolje
4. Privlačni železne predmete
5. Eden je škrat, če jih je več so ...
6. Na steklenici je smrtna glava, to pomeni ...
7. Tovarna elektronike v Sloveniji

NAVPIČNO:

1. Človek, ki išče
2. Z njim strgamo
3. Mesto s tovarno ISKRA
4. Vrsta sadnega soka
5. Glavni na ladji

Pravilne rešitve pošljite do 15. marca na uredništvo časopisa. Izmed pravih rešitev bomo eno izžrebali in nagradili.

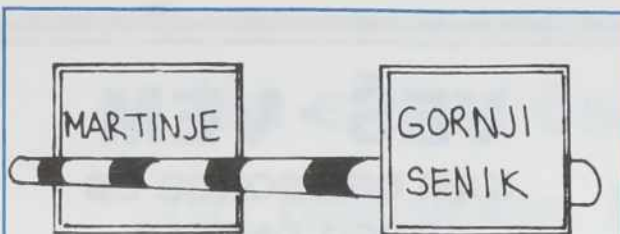
„Fašenski bal“

Vsi smo zelo čakali soboto, ker smo imeli "fašenski bal". V razredu smo že vnaprej pripravili maske, nekaterim so pomagali tudi starši.

V enem od razredov so bili otroci iz nižjih razredov, v telovadnici pa učenci od petega do osmega razreda. Hitro smo se našemili. Pred šolo nas je učiteljica Piroška poslikala. Pred stavbo se je že zbrala množica radovednežev. Predstavili smo se po razredih, vsakdo je imel številko. V kulturnem domu je žirija ocenjevala maske. Meni so bili najbolj všeč: dr. Bubo, snažilka in vojak.

Po maskaradi je bila veselica. Veselo smo plesali vse do osme ure.

Donat Adrijan Takač, 5. razred, OŠ Gornji Senik

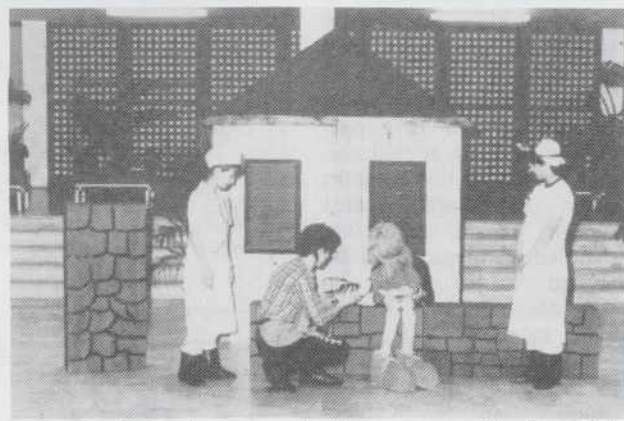
DEZINFORMACIJE

Iz neuradnih virov smo zvedeli, da sta konec oktobra leta 1990 predsednika Madžarske in Slovenije prestopila državno mejo pri Gornjem Seniku. Od takrat je minilo 120 dni mejnega prehoda pa še ni. (Je bil to ilegalni prestop?)

Po znani aferi prodaje madžarskega orožja Hrvaški smo zvedeli, da je od danes naprej državljanom s priimkom H(o)rvat prepovedano kupovati tudi lovske puške.

Dijaki 4. letnika monoštrske gimnazije na proslavi pred maturantskim plesom, ko so dobili trak z letnicama 1987–1991. Ponosno ga nosijo do mature, saj je simbol "starih dijakov".

Na proslavi ob slovenskem kulturnem prazniku je požela največ aplavza lutkovna skupina Palčki z Gornjega Senika. Foto: T. Standor

PORABJE

ČASOPIS ZVEZE
SLOVENCEV NA
MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četrtek

Glavna in odgovorna
urednica Marijana Sukič

Naslov uredništva:
H-9970 Monošter, Széll
Kálmán tér 11, p. 77

Cena:

posamezna številka
10 forintov oz. din,
celoletna naročnina
240 forintov oz. din

Tisk: SOLIDARNOST,
Arhitekta Novaka 4
69000 Murska Sobota,
Slovenija

Nenaročenih rokopisov in
fotografij ne vračamo.

SVINJA (RIJE)!!?

V TEM ČASU SO V PORABSKIH VASEH POGOSTO KOLINE. ZATO NI ČUDNO, DA IMA TUDI NAŠ DO-
PISNIK NEKAJ "SVINJSKIH" IDEJ.

Balada o pujsu

Uboga svinja Nežika
žalostno nas gleda.
Neža lepa in debela
že na onem svetu stopa.

Djauča stari paver,
Fse je zaman, mlajši:
Nieda mi več raso,
ka mi je že zraso.

Srmak bujcek,
čas ma je prtieko,
Škrinjo-kopanje
pa naužic ma nesejo.

Pride flajsna babica,
muža naglas sposūvla:
Fkraj dej tisto kupico
pa idi brš na dielo!

Guotova je masarija,
vesela je kompanija,
Ženstva so se fejs nadjela,
Moštji pa napili ...
Šisko več ne cvili ...

Laci Domjan

Starši, razmislimo!

MOJ OTROK JE LEVIČAR

Uvodoma moram takoj pove-
dati, da otroci ki imajo levo
roko prednostno, niso v niče-
mer prikrajšani. Levičarjev ne
smemo nikoli siliti, naj se pre-
usmerijo na desnico. Če bi ta-
kega otroka siliti, laiklo zraste
v lažnega desničarja. Ko smo
ugotovili, da je otrok levičar,
je zelo pomembno, da mu pu-
stimo, da tudi ostane levičar.
Če ga poskušamo prevzgojiti,
lahko dosežemo kvečjemu to,
da bo začel močiti posteljo,
škiliti ali celo jecljati. Pri takem
prisilnem spreminjanju prideta v

medsebojna nasprotja možgan-
ski polobli, katerih vsaka je pri-
stojna za svoje delo. Največkrat
se izjalovi celo poskus, da bi
otroka navadili, da bi bil z obe-
ma rokama enako spreten. Lah-
ko se zgodi, da dobi "dve levi
roki". Otroci, ki pišejo z levo,
pa imajo žal nekaj čisto prak-
tičnih težav, ob tem pa jim
lahko z nasveti pomagamo.

Ta otrok ne sme imeti zvez-
ka ali lista preblizu trebuha.
Njegov podlaket naj leži na mizi.
Komolec in zapestje ne smeta
biti dvignjena ali skršena.

Otrok naj sedi zravnano in
naj ne obeša teže na polovico
telesa.

Zvezek naj leži levo od sre-
dine telesa. Rob mize naj je
raven, ker levičar sicer ne bi
mogel nagibati črk. Vedeti mora-
mo, da tisti, ki piše z levico,
črke potiska. Njegovi gibi tečejo
od zunaj navznoter in prihaja-
jo predvsem iz prstov. Zdi se,
kot da bi s prsti pisal navzgor.
Tako preprečimo, da pisave ne
razmaže. Za tekoče pisanje po-
trebuje tak otrok primerno pi-
salo.

Zelo pomembno pa je, da
starši in učitelji pomagajo levi-
čarju in ne smejo biti prestro-
gi zaradi njegove hitrosti in
ličnosti pisave.

J. H.

... DO MADŽARSKE

Madžarska vlada je name-
nila za priprave na petdne-
vni obisk papeža Janeza
Pavla II. na Madžarskem pol
miliarde forintov. Od tega
je Sombotel, ki ga bo sveti
oče obiskal 19. avgusta, pre-
jel 40 milijonov.

"Vzhodni Evropi preti
demokracija, če ne bo prišlo
do gospodarskega sodelova-
nja med zahodom in vzhod-
dom. Tako je izjavil prej-
šnji madžarski premier Mik-
los Németh, kandidat za
podpredsednika Evropske
banke za prenovo in razvoj
v angleškem časopisu The
European.

Prve pošiljke pomoči v
premog iz Nemčije so pri-
spele tudi v Železno župa-
nijo. Premog v vrednosti 50
milijonov mark pa je zastoj
le za madžarsko vlado, ker
morajo porabniki odšteti za
vsak stot kar 605 forin-
tov.

Trendov trend tudi na
Madžarskem. Več sto ljudi,
ki jim je SAMAX LTD
obljubila možnost nakupa
Samar po ugodni ceni je os-
talo praznih rok. Tačas ni
ne duha ne sluha o avstrij-
skem "poslovnežu" Micha-
elu Petru Spitzauerju, ki je
vzel s sabo tudi vplačana
dva milijona in pol mark.

Konec januarja je bilo na
Madžarskem 103278 regi-
striranih brezposelnih.

AvtoBUSNO podjetje VO-
LÁN je s prvim februarjem
podražilo vozovnice kar za
80 odstotkov. Mesečna kar-
ta je stala pred podražitvijo
na progi Monošter-Gornji
Senik 1080 forintov, od
zdaj pa 1670 forintov. Pod-
jetja so do zdaj vračala
delavcem več kot 80 odstot-
kov potnih stroškov. Žal
nekatero tovarne v Mono-
štru stroškov zadnje podra-
žitve pri kompenzaciji ne
bodo upoštevale.

V mlinu na Gornjem Se-
niku delajo bučno olje od
6. januarja do sredine mar-
ca. Cena "porabskega zlata"
bo letos verjetno okoli tisoč
forintov.

V Sakalovcih se je na "fa-
šenski" torek po dolgih
letih spet našemila skupina
mladih. Hvalevredno dejanje
so z veseljem sprejeli stari
in mladi.

Lutkovna skupina "Pal-
čki" z Gornjega Senika se
pripravlja na lutkovno revijo
v Murski Soboti, ki bo 4.
marca. S pomočjo mento-
rice iz Sobotice so naštudiral
igrice z naslovom: O dekl-
ci, ki je prehitro rasla.

Janez Kerčmar

NAUČNA KRONIKA

Zadnja cajta je na Vogrskon bola težko vaugeldje
dubiti kak zlat. 17. februara (nedielo) vačer v edajajstoj
vžri se išo na TÚZEP vaugeldje tjúpit. Zatok se tak rano
(ali tjasnau?) išo, ka sa sto prvi biti. Da se ta prišo, se mi-
slo, ka ma božji bič vdari. Vej se pa samo tretji bijo.
Kak rano so pa tie drudji prišli? Cejlo nauč smo čakali,
osan vör. Fanj smo se meli. Palinko smo pili pa smo
vlado (kormány) šinfali. Pumalak je zranek grato. Mi,
steri smo prvi bili, smo dobili 15 mejtarof vaugeldje.
Tisti, steri so s praznimi rukami dumau šli, so si lieko
brodili: Steri rano (tjasnau) stana, vaugeldje več ne do-
bi.

J. H.